

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Мария Анастасова Семерджиева, дм

Декан на Факултет по общество здраве, Медицински университет-Пловдив

Член на Научно жури съгласно Заповед № РК36-2814/20.12.2018 г. за провеждане на процедура за присъждане на образователната и научна степен „Доктор”.

Професионално направление: „Обществено здраве”, по докторска програма „Социална медицина организация на здравеопазването и фармацията”

Автор: Елисавета Данаилова Петрова-Джеретто

Форма на докторантурата: задочен докторант към катедра „Здравна политика и мениджмънт”, ФОЗ, МУ-София

на тема: „Проучване потребността от човешки ресурси в общинските болници”

Научни ръководители: Проф. д-р Вихрен Петков, дм
Проф. д-р Красимир Визев, дмн

ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРОЦЕДУРАТА И ДОКТОРАНТА

Представеният комплект материали на електронен и хартиен носител е в съответствие с изискванията за придобиване на ОНС „Доктор“ според Закона за развитие на академичния състав в РБ (ЗРАСРБ) и Правилника на Медицински университет – София.

Елисавета Данаилова Петрова-Джеретто се дипломира като бакалавър по „Социална политика” в Университет на Портсмут - Англия. В този период по програма Еразмус преминава едногодишен курс на обучение по Социология и Право в Университета на Падуа.

Завършва три магистратури: 2000 г. в Университет на Падуа-Италия, специалност „Магистър по човешки права и демократизация”, 2002 г. в Лондоското училище по икономика и политически науки, специалност „Магистър по Европейска

политика и законодателство" и 2012 г. „Здравен мениджмънт и обществено здраве" във ФОЗ-София.

Докторантът надгражда своите знания и умения равномерно и систематично в областта на:

- Устойчиво развитие, Умна икономика и екология, Публично-частно партньорство в Държавния департамент на САЩ;
- Стратегическо управление, Одитиране, Управление на човешките ресурси във Висше училище по администрация - Франция;
- Политически мениджмънт в Българско училище по политика „Димитър Паница" и Нов Български Университет;
- Управление на ресурсите, Човешки права, Опазване на околната среда, Свободен пазар и технологичен процес в Международна лидерска академия- Германия;
- Лидерство и организиране на промяната в здравеопазването в Институт за подобряване на здравеопазването в САЩ.

Натрупаните знания и умения са добра предпоставка докторант Елисавета Петрова-Джеретто да направи цялостен анализ на многокомпонентната структура на здравната система.

Свойт професионален път започва през 2000 г. като преводач/ редактор към Български Хелзински Комитет. За период от три години работи като Старши експерт в дирекция „Междудаудно сътрудничество, евроинтеграция и проекти" на НЗОК. От 2004 г. е назначена за Главен експерт към „Агенция за икономически анализи и прогнози" на Министерството на финансите. Година по-късно е Началник кабинет / парламентарен секретар в Министерство на околната среда и водите. От 2009 г. е Експерт в дирекция „Маркетинг и PR" в МБАЛ Токуда София. След успешно издържан конкурс през 2018 г. е назначена за асистент към катедра по „Медицинска етика и право", Факултет по обществено здраве, МУ- София.

Изключително добро впечатление прави активната социална ангажираност на докторант Елисавета Петрова-Джеретто като доброволец в различни дългосрочни проекти (Amnesty International - Портсмут и Лондон, Soup Kitchen - Брюксел, Petit

Château - Брюксел, Дом за медико-социални грижи "Св. Пантелеймон" - с. Видраре, Походът на книгите - София) и инициативи на Българското училище за политика, Time Heroes и други. Владее на отлично ниво английски и италиански, ползва четимо френски.

Богатият професионален опит и активната социална роля са създали умения у докторанта за провеждане на научни проучвания и критично анализиране на различни аспекти свързани с оценката на потребността от ресурси и изграждането на съвременен възглед за тяхното значение и роля в здравната организации.

АКТУАЛНОСТ НА ТЕМАТИКАТА

Представеният дисертационен труд е посветен на значим проблем за нашето здравеопазване – проблемите на болничната помощ в България и в частност организацията и управлението на ресурсите в общинските болници.

Здравната реформа е обективно необходим и неотложен процес. Един от проблемите с национална значимост пред реформата в здравеопазването е съдбата на общинските болници. Неблагоприятната перспектива, която се очертава през последните години е значителна част от населените райони да останат без достъпна медицинска помощ. Общинските болници все още работят и в тях се извършва около 1/5 от болничната дейност в страната, като оказват достъпна медицинска помощ за повече от 150 общини и за около 2 млн. български граждани. В момента те имат недостиг от половин милиард лева не само защото недостигат финансови средства. Наблюденията показват, че тези здравни звена са нереформирани и изключително неправилно управлявани през годините. Всичко това води до отчитане на неефективни резултати, разходване на средства и некачествено лечение.

Дейностите, свързани с управлението на човешките ресурси, са съществена част от мениджмънта на организациите. Теорията и практиката признават единодушно, че те са един изключително ефективен и полезен начин да се

обединят ефективно всички ресурси на организацията, за да се постигнат нейните цели. Оказва се, че тези цели са силно зависими от хората, от техните знания, умения, професионални и лични качества, навици и поведение. В този аспект управлението на човешките ресурси се явява и стратегия, и оперативно управление.

Като професионалист в тази област докторант Петрова – Джеретто демонстрира отлично познаване на състоянието на здравната система в България и умения за обективен анализ и оценка на актуалната проблематика. Тя акцентира на факта, че решение на натрупаните проблеми не трябва да се търси само в намирането на ресурс, без да има трайни законодателни промени, замяна на неефективни с ефективни дейности и създаването на адекватни механизми за контрол.

ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд съдържа 211 стандартни страници и е онагледен с 75 фигури, 23 таблиции и 7 приложения. В структурно отношение трудът включва: въведение; първа глава - литературен обзор (7-71 стр.); втора глава – цел, задачи и методология (72-76 стр.); трета глава – резултати от собственото проучване (77-168 стр.); четвърта глава – препоръки и заключение (169-173 стр.); библиография и приложения.

Дисертационният труд започва с **въведение**, в което докторанта поставя значимостта на избраната тематика и необходимостта от нейното разработване.

Следва **литературен обзор**, чиято структура съответства на концепцията на дисертацията, разработена от автора. Използвани са 267 литературни източници, от които 188 на кирилица, 75 на латиница и 4 интернет източника. Цитираната литература е съвременна и актуална, като повече от половината източници са от последните 10 год. – 161 (60,3%).

Направен е критичен анализ на Националните здравни стратегии, разработени за периода 2000 г.-2020 г. Характеристиката на болничната помощ у нас показва наличието на множество нетипични тенденции в развитието си в

сравнение с др. европейски страни - несъразмерно увеличен брой на болниците и хоспитализациите, а оттам и разходите за болнична помощ при значително намаляло населението; голям брой специализирани болници; висок среден болничен престой; увеличаване на леглата за болнични грижи на фона на общата тенденция на спад в световен мащаб.

Очертани са основните социални рискове, най-силно влияещи върху общинското здравеопазване.

Съществено внимание е отделено на управлението на ресурсите в болницата, като е акцентирано върху човешките ресурси. Разгледани са външните и вътрешни фактори, влияещи върху управлението на човешките ресурси. Подробно са представени основните направления в мениджмънта на човешките ресурси, като е отделено специално място на мотивацията на служителите.

Литературният обзор като съдържание, логическа постройка и позовавания категорично показва познанията, възможностите и уменията на докторант Елисавета Петрова-Джеретто да работи с научни източници, да ги анализира критично, да обобщава и да формулира изследователски цели.

Във втора глава са формулирани ясно и точно основната цел и задачи на дисертационния труд. Целта фокусира двете основни направления на проучването - същност и основни характеристики на болничната помощ в България, в частност общинското здравеопазване и проучване спецификата на управление на човешките ресурси в този сектор.

За реализирането на поставените задачи са обособени три групи логически единици:

- медицински специалисти - лекари и специалисти по здравни грижи (183 бр.);
- ръководство - оперативен мениджмънт, началници на отделения, главна и старши сестри (112 бр.);
- лежащо болни пациенти (195 бр.).

Мащабността на проучването гарантира много добра представителност на извадките и значимост на получените резултати.

Технически единици на наблюдението са 10 общински болнични лечебни заведения: МБАЛ –Лом, МБАЛ – 5 та градска болница София, МБАЛ - Трявна, МБАЛ –Казанлък, МБАЛ-Първомай, МБАЛ-Момчилград, МБАЛ-Поморие, МБАЛ-Димитровград, МБАЛ-Карнобат, МБАЛ-Асеновград.

Случайният подборът на общинските лечебни заведения дава основание да се претендира за репрезентативност на резултатите.

Използван е богат набор от методи за събиране на първична информация:

- Документален метод – проучена е нормативната уредба в областта на здравеопазването, публикуваните стратегии и концепции за развитие на здравеопазването, състоянието на здравните системи в Европа, НЗК, годишни доклади на НЦОЗА, ИАМО, НЗОК, МЗ, Евростат, НСИ, МТСП
- Социологически методи – анкета и интервю.

За целта на проучването докторатът е разработил специфични въпросници за всяка една от таргетните групи, като много находчиво във всяка една от тях са заложени сходни въпроси, осигуряващи съпоставимост на мненията. Основни проучвани теми са:

- мотивацията на персонала в общинска болница;
- условията на труд;
- управлението на болницата;
- удоволетвореността на персонала;
- удоволетвореността и нуждите на пациентите.

Глава „Резултати от собственото проучване“ представлява същинската част на научния труд. Разделена е на две основни части, съответстващи на заложените в целта направления.

Първата е посветена на причините за състоянието на болничния сектор в България и необходимостта от неговото преструктуриране. Изведен е логичния извод, че при липсата на държавна политика и на действаща адекватна Национална здравна карта разкриването на нови лечебни болнични заведения, главно частни, не е съобразено с реалните медицински потребности, както и с наличието на работещи лечебни заведения за болнична помощ - особено с

наличния потенциал от медицински специалисти. Големият брой болници и тяхната концентрация в големите градове са една от основните причини за неефективните здравни услуги и ограничената възможност за равен достъп до качествени здравни услуги за голяма част от населението.

Със своите действия държавата не гарантира равнопоставеност на общинските болници, както и на структурите в отдалечените райони. Закриването на болници категорично се отразява на достъпа до извънболнична, болнична и спешна помощ в общините.

По второто направление е установено равнището на мотивация, направена е оценката на качеството на здравните грижи, отношението към пациентите и удовлетвореността относно условията за труд и мениджмънта на лечебното заведение.

Тази глава завърша с **изводи**, които са естествено заключение от получените резултати и тяхната интерпретация. Въз основа на това докторант Елисавета Петрова-Джеретто формулира редица конкретни **препоръки**, насочени към всички институции, имащи пряко отношение към здравеопазването и опазването на общественото здраве – МЗ, Националната здравноосигурителна каса, Медицински университети, Народното събрание. Изпълнението им е въпрос на добра организация и управление, и най-вече на сътрудничество между всички тези организации.

НАУЧНИ ПРИНОСИ И ПРАКТИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Прецизните проучвания на докторант Петрова са солидна база за формулираните от нея приноси. Установени са зависимости и закономерности, които обогатяват познанията по проблема и могат успешно да бъдат използвани както в практиката, така и като отправна точка за бъдещи изследвания.

Приносите са групирани в три основни направления:

Теоретични приноси

- Трудът представлява цялостно, системно и обосновно проучване на състоянието на болничното и общинско здравеопазване.

- Изследвана е същността и характерните особености на мениджмънта и системата за управление на човешките ресурси в общинските заведения за болничната помощ.
- Оценено е качеството на оказаните медицински услуги и възможностите, които се откриват за превантивна дейност, която е от особено значение при оценката на ефективността на здравните системи в регионите с нисък икономически статус.
- Обоснована е потребността от създаването на условия за наличието на социални буфери в общините, които да осигуряват на населението здравни услуги в обем и обхват, който да покрива техните минимални потребности.

Методически приноси

- Разработена е авторска изследователска методика под формата на въпросници, позволяваща надеждни резултати и изводи.

Практико-приложни приноси

- Предложено е преструктуриране на общинската болница като бизнес хъб или бизнес инкубатор за стимулиране на общинската и регионална икономика с оглед предстоящите задачи за дигитализация на здравеопазването и развитието на неприсъствената медицина (телемедицина) за наблюдение на хронични болни, развитие на мрежа от лечебни заведения за долекуване и реабилитация и намаляване на административната и финансова тежест в болниците.
- Обоснована е необходимостта от въвеждане на децентрализирано управление на общинско ниво, което позволява да се отчетат най-пълно местните приоритети в здравното обслужване, да се доближат до хората основните видове профилактична и лечебна дейност.

АВТОРЕФЕРАТ И ПУБЛИКАЦИИ ПО ТРУДА

Авторефератът (59 стр.) по структура и съдържание отговаря на изискванията и отразява основните резултати, получени при изпълнението на поставената цел и задачи. Във връзка с дисертационния труд са публикувани 3

/три/ научни статии и 2 /две/ научни съобщения от международни форуми. В три от научните разработки докторант Петрова-Джеретто е първи автор.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд е на актуална тема, с добра постановка на научното изследване, изпълнен прецизно, доставя нови знания, допринасящи за развити на науката и практиката.

Поради гореизложеното, предлагам на почитаемото Научното жури да присъди на докторант Елисавета Петрова-Джеретто образователната и научна степен „Доктор” по докторска програма „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията”, направление „Обществено здраве”.

07.02.2019 г.

Рецензент:.....

/проф. д-р М. Семерджиева, дм/